

A systematic study of the universal properties and of the structure of cartographical language is still at an elementary stage.... The fundamental basis for such a study is seen in semiotics.

(SALITCHEV, 1983)

Η σημειωτική προσέγγιση στην απεικόνιση του χάρτη παρέχει ένα υπόβαθρο για την εξερεύνηση του τρόπου που οι χάρτες δομούν τις γνώσεις.

Παραδοχή: οι χάρτες περιέχουν νοήματα χάρη των σημειωτικών σχέσεων.

σημειωτική & γλωσσολογία —————> ομοιότητες & διαφορές

σημειωτική θεωρία & θεωρία «σχημάτων» —————> ενδιάμεσες σχέσεις

σημειωτική θεωρία

επιστήμη σημάτων
ανάλυση τυπολογίας
& αναπαριστώμενων εννοιών

σημειολογία

σημειωτική θεωρία κωδικών
μελέτη συστημάτων σημάτων

Θεμελιώδη θέματα σημειωτικής έρευνας
σχετίζονται με την απεικόνιση του χάρτη

• η φύση των σημάτων ενός χάρτη
(σχέσεις συμβόλων και χαρακτηριστικών)

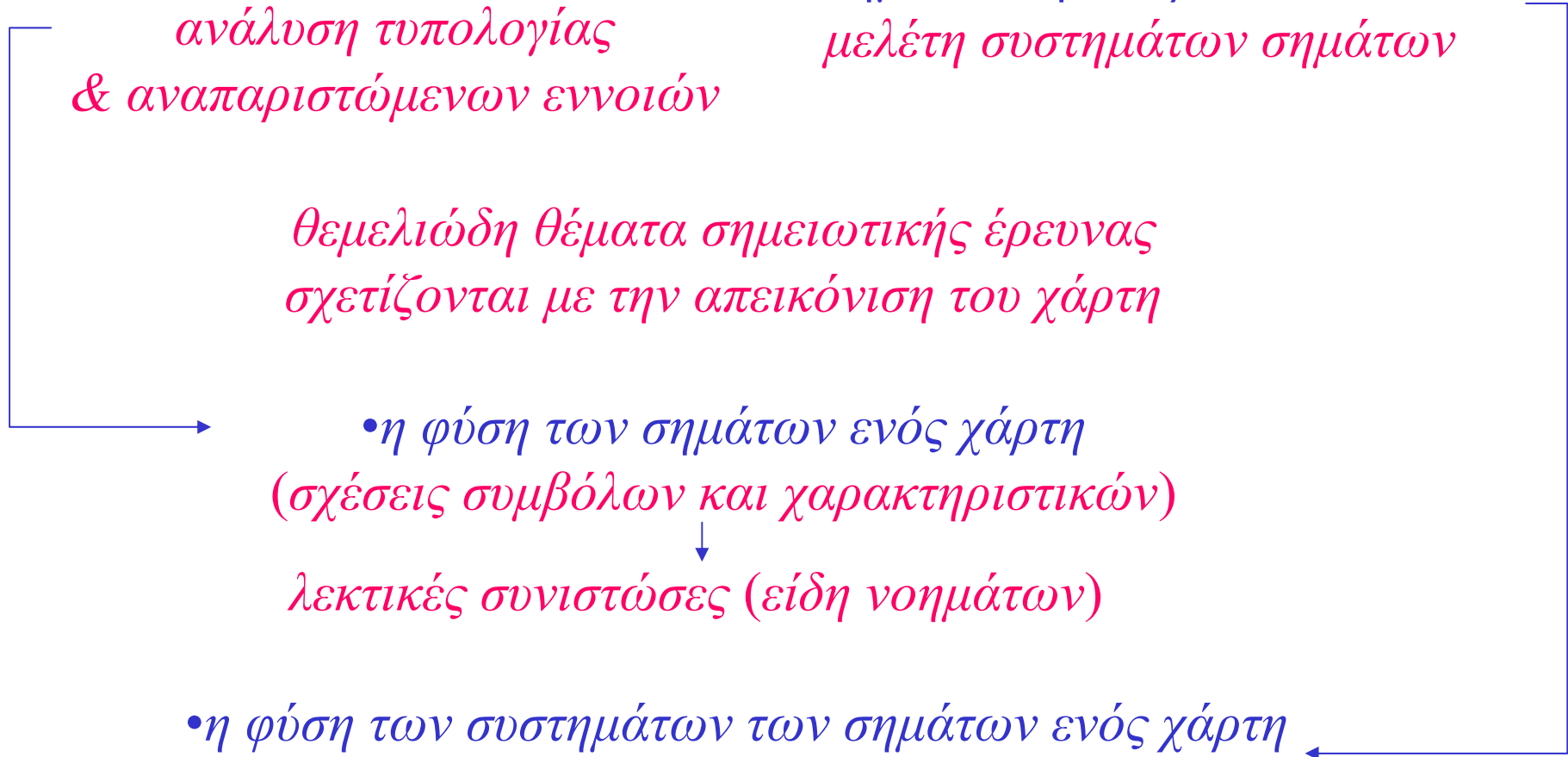

λεκτικές συνιστώσες (είδη νοημάτων)

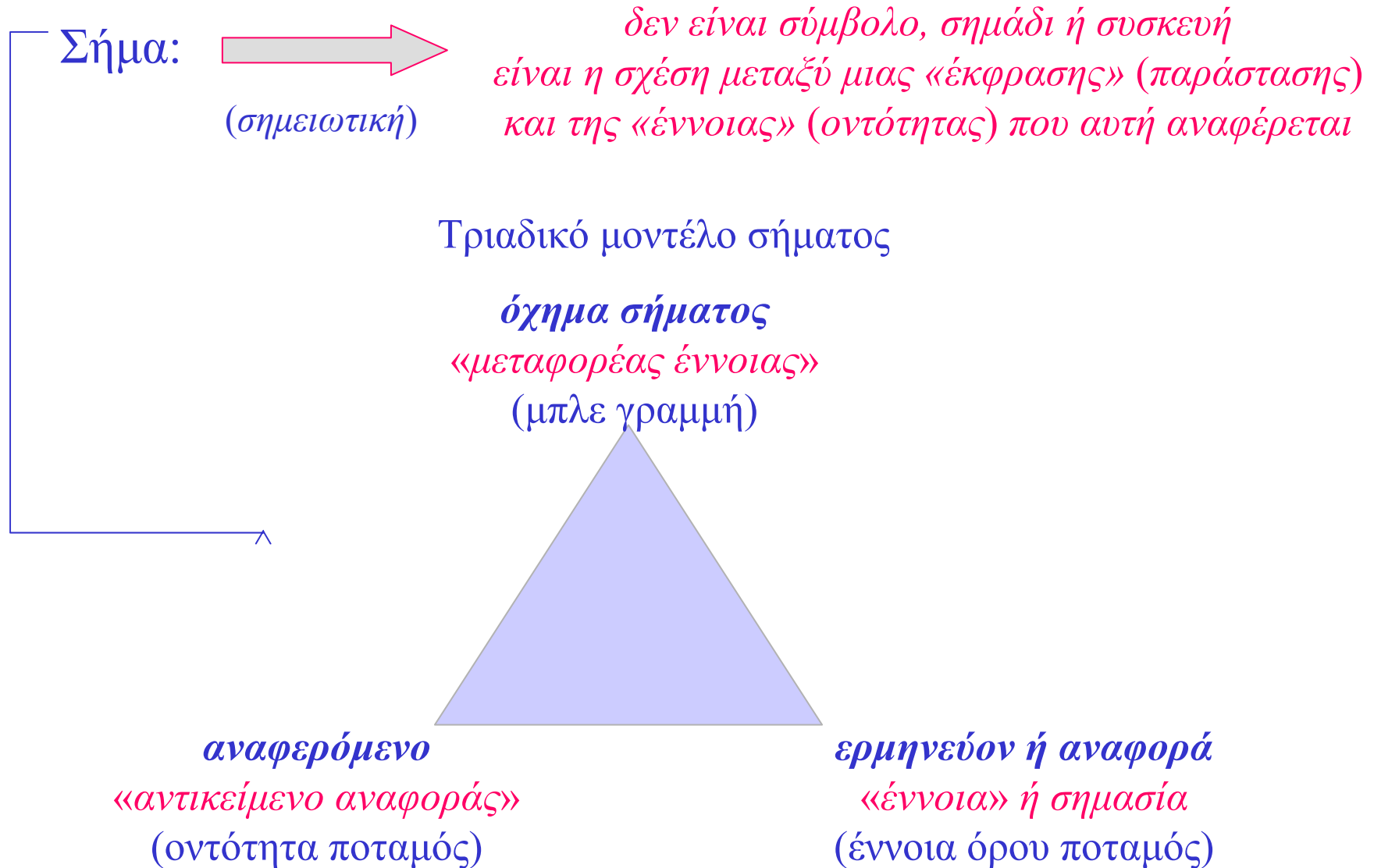
• η φύση των συστημάτων των σημάτων ενός χάρτη
(σχέσεις μεταξύ των σημάτων του χάρτη)

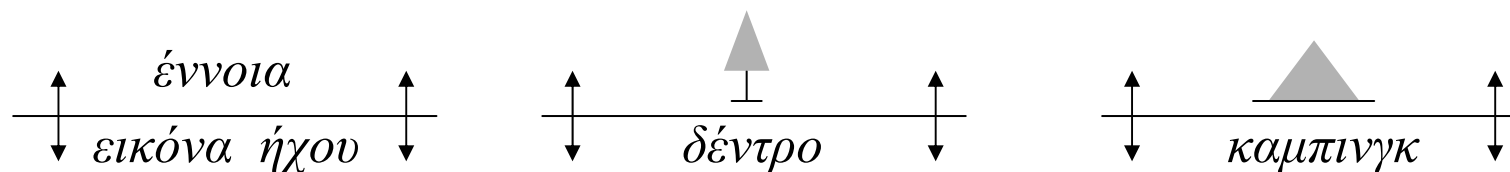
λειτουργικές συνιστώσες (μηχανισμός αναπαράστασης)

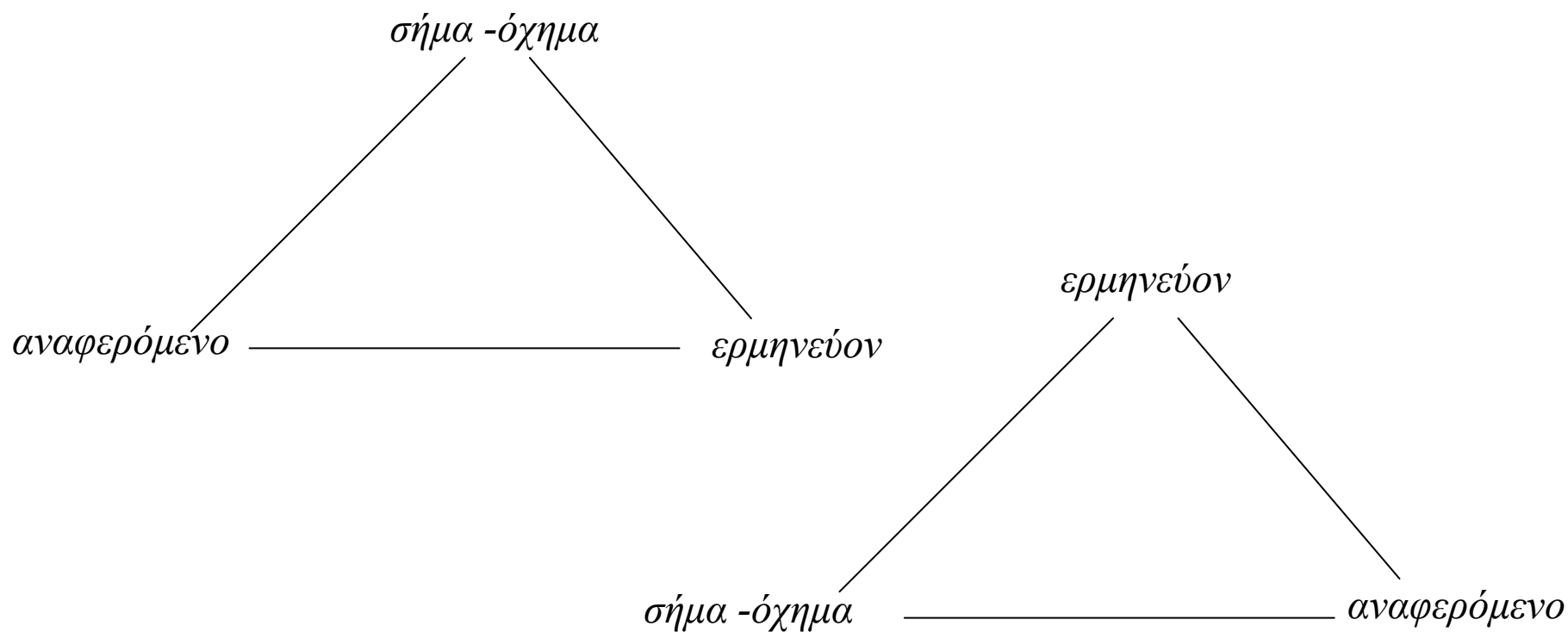
Η φύση των σημάτων

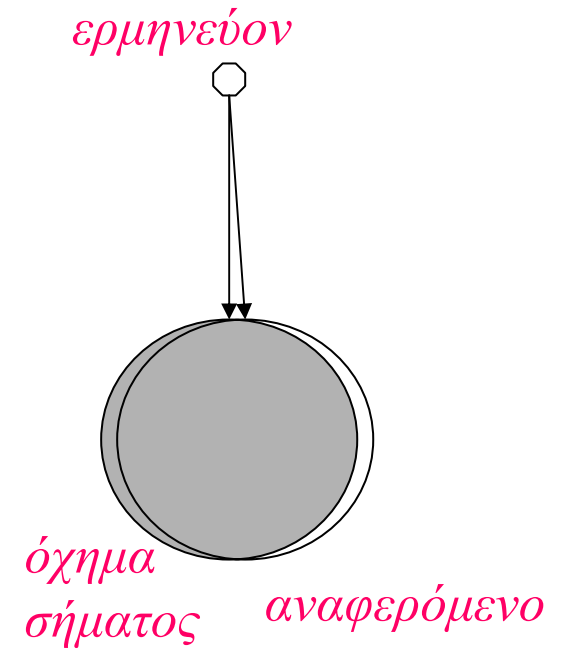
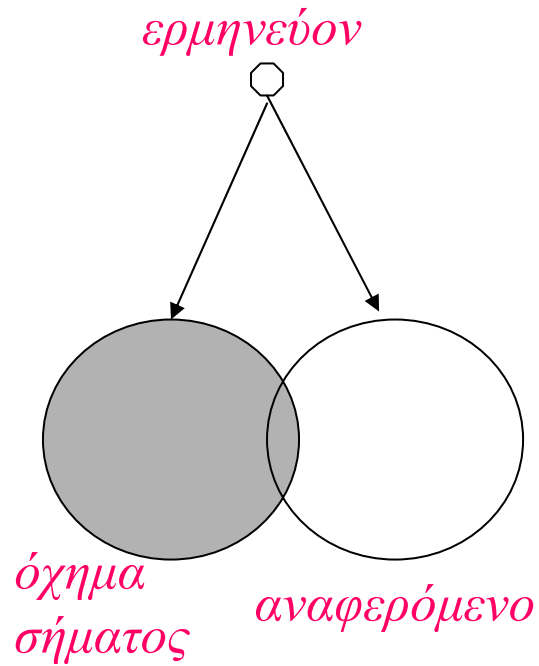
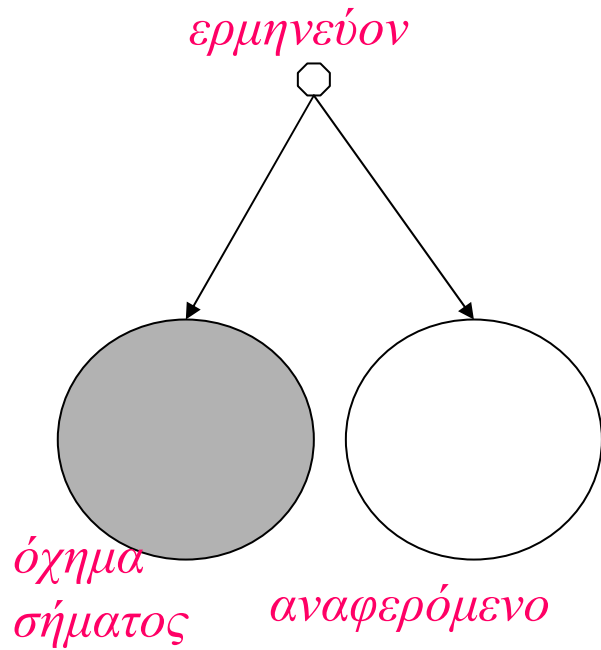
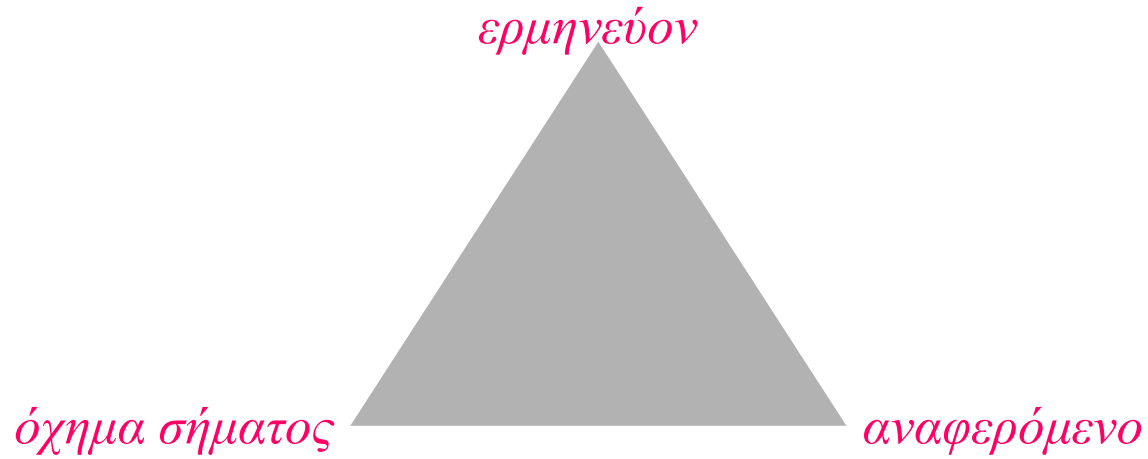
Το δυαδικό μοντέλο σήματος και η αναλογία του με το σήμα ενός χάρτη

Το τριαδικό μοντέλο σήματος

Χαρτογραφική προσέγγιση τριαδικού μοντέλου σήματος

*αξιολόγηση
χαρτογραφικών συμβόλων
(τριαδικό μοντέλο σήματος)*

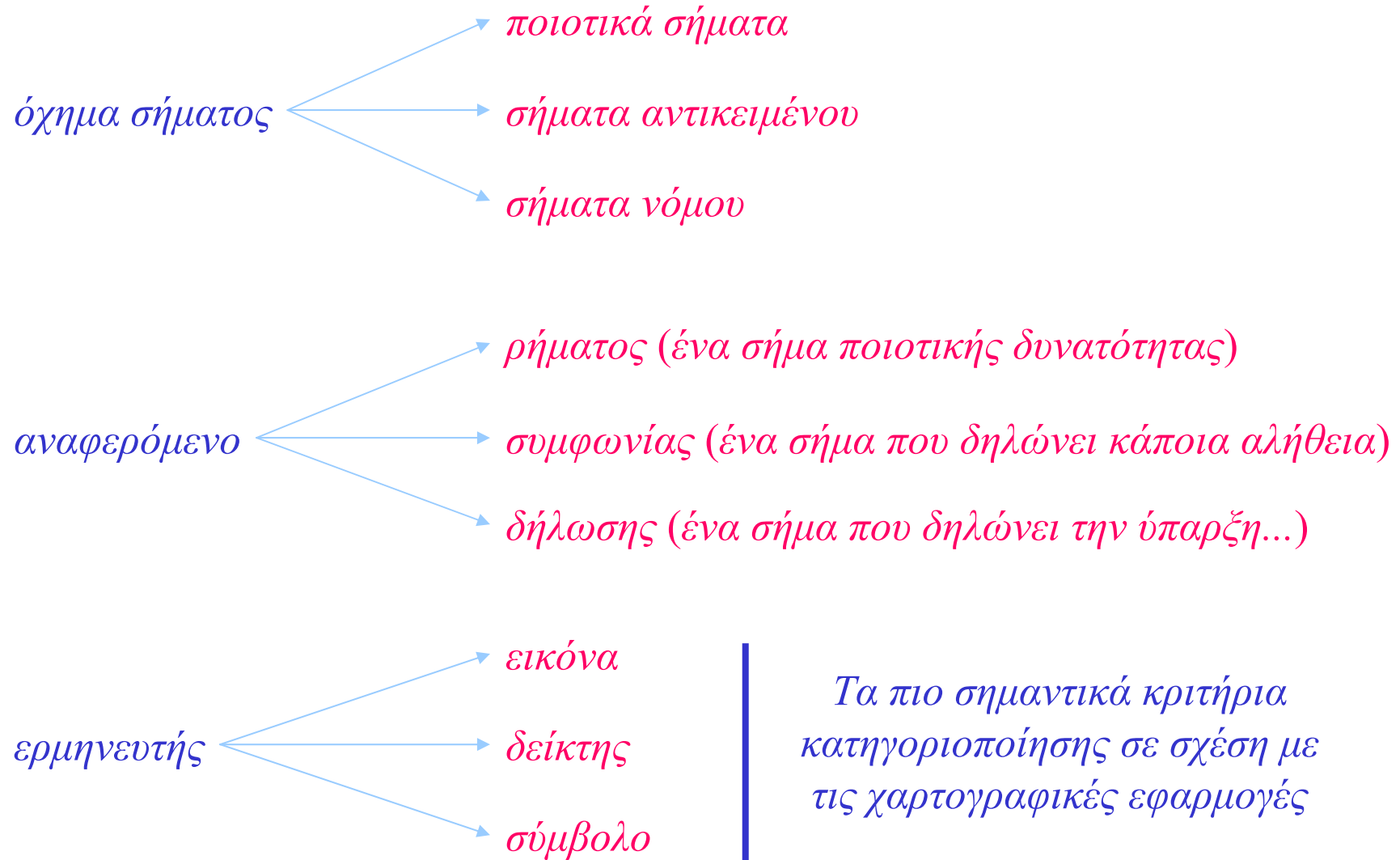
*σύνδεση «συμβόλων»
και αναφερόμενων*

*σύλληψη της έννοιας των
αναφερόμενων από το χρήστη*

*Αξιολόγηση με βάση τον τρόπο
αντιστοίχισης συμβόλων και
πραγματικού ή φανταστικού
κόσμου*

*Αξιολόγηση με βάση τις
έννοιες που υπαγορεύονται
ή τα σχήματα γνώσεων που
προκύπτουν*

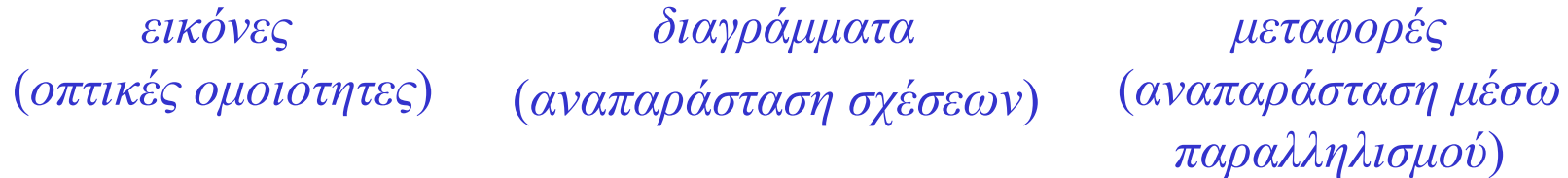
Τυπολογία των σημάτων

εικόνα

βάση αναπαράστασης: η ομοιότητα με το αναφερόμενο

δείκτης

βάση αναπαράστασης: η δυναμική σύνδεση με το αναφερόμενο

σύμβολο

βάση αναπαράστασης: η ύπαρξη νόμου, κανόνα ή σύμβασης

Τυπολογία των σημάτων με βάση τη «λειτουργική σημειωτική»

φυσικοί δείκτες —————→ *φυσικά σήματα δείκτες (ο καπνός δηλώνει φωτιά)*

εικόνες —————→ *ύπαρξη έντονης ομοιότητας μεταξύ οχήματος σήματος
και αναφερόμενου*

σύμβολα —————→ *ο σύνδεσμος οχήματος σήματος και αναφερόμενου
είναι μερικώς υποκινούμενος, μερικώς αυθαίρετος*

σήματα —————→ *ο σύνδεσμος οχήματος σήματος και αναφερόμενου
είναι αυθαίρετος*

Τυπολογία των σημάτων με βάση τις «όψεις των σημάτων»

εικόνα

δείκτης

σύμβολο

σινιάλο

σύμπτωμα

όνομα

προκαθορισμένης αντίδρασης
αποκλείονται διαφορετικές
ερμηνείες

αναγκαστικό, αυτόματο
και μη αυθαίρετο σήμα

δηλωτικής φύσης για
τον ορισμό του
αναφερόμενου

Τυπολογία κειμένου

συμπεριφορική προσέγγιση των σημάτων

«τάση αντίδρασης με συγκεκριμένο τρόπο εξαιτίας ενός σήματος»

αναφορικά

*το σήμα κατευθύνει την προσοχή
στο αναφερόμενο «σημαίνοντας»
παρατηρούμενες ιδιότητες*

ρυθμιστικά

*το σήμα κατευθύνει την προσοχή
στην εκτέλεση μιας αντίδρασης*

εκτιμητικά

*το σήμα κατευθύνει την προσοχή
σε εκτιμήσεις εισάγοντας
μια τιμή αξιολόγησης*

προσδιοριστικά

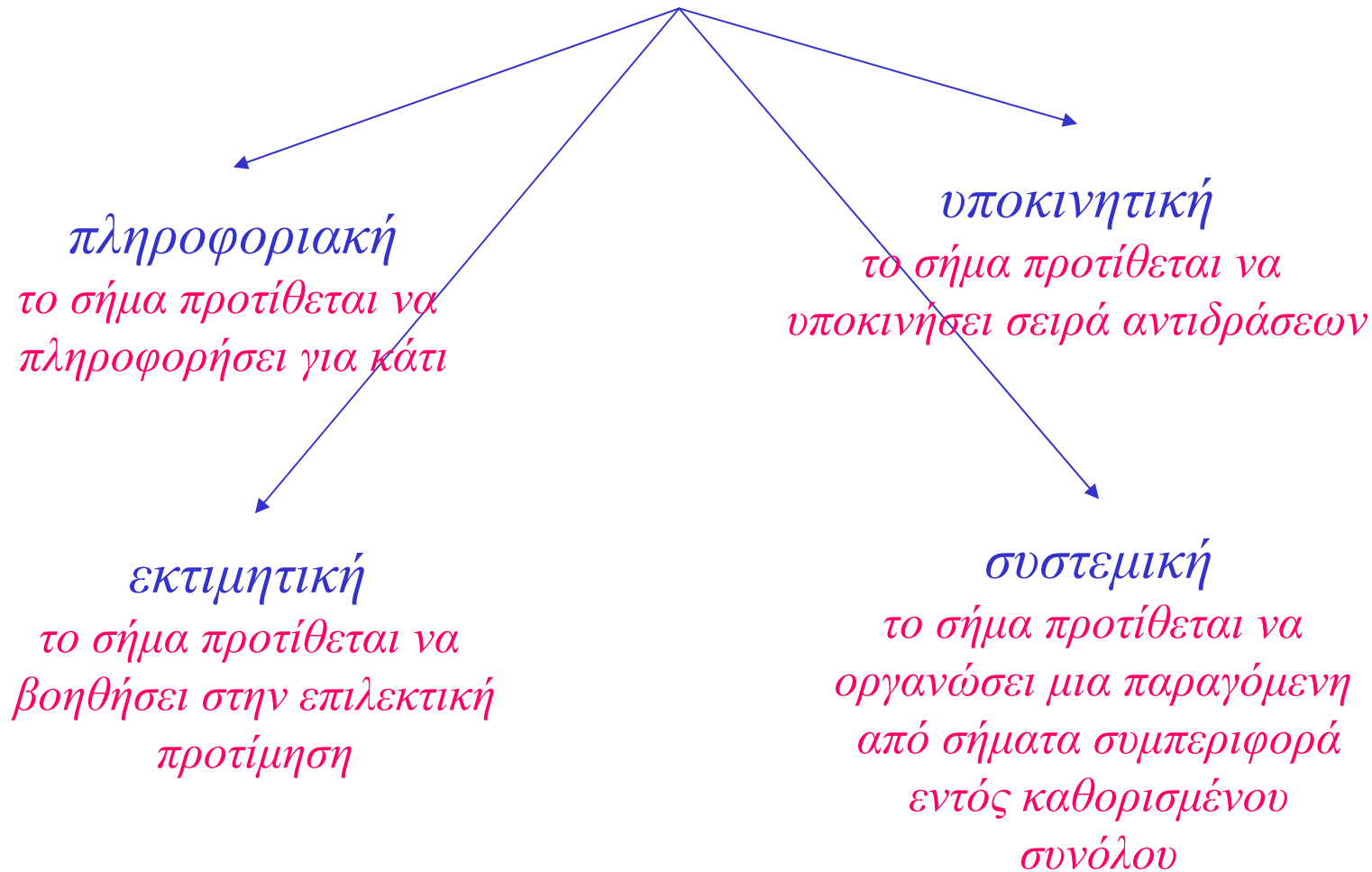
*το σήμα κατευθύνει την προσοχή
σε συγκεκριμένη
χωρο-χρονική περιοχή*

διαμορφωτικά

*το σήμα επισημαίνει με «λογικό»
«γραμματικό» ή «δομικό»
τρόπο*

Διαστάσεις χρησιμότητας σήματος

«ποιος ο σκοπός ενός οργανισμού να παράγει ένα σήμα που ερμηνεύεται από αυτόν ή άλλους οργανισμούς;»

Πως σημαίνουν τα σήματα:
χαρακτηριστικά ή επίπεδα νοήματος

*Βάση ανάλυσης η αμεσότητα/σαφήνεια της σύνδεσης
οχήματος - σήματος και ερμηνεύοντος*

μοναδικό σήμα
*το ερμηνεύον επιδέχεται
μόνον ένα αναφερόμενο*

γενικό σήμα
*το ερμηνεύον επιδέχεται
περισσότερα από
ένα αναφερόμενο*

διαπροσωπικό σήμα
*αρκετά ερμηνεύοντα
επιδέχονται το
αναφερόμενο*

ταυτόσημο σήμα
*έχει το ίδιο νόημα
για το ερμηνεύον και τον
παράγοντα οργανισμό*

αόριστο σήμα
*δεν καθορίζει αν μια
οντότητα ανήκει στο
αναφερόμενο*

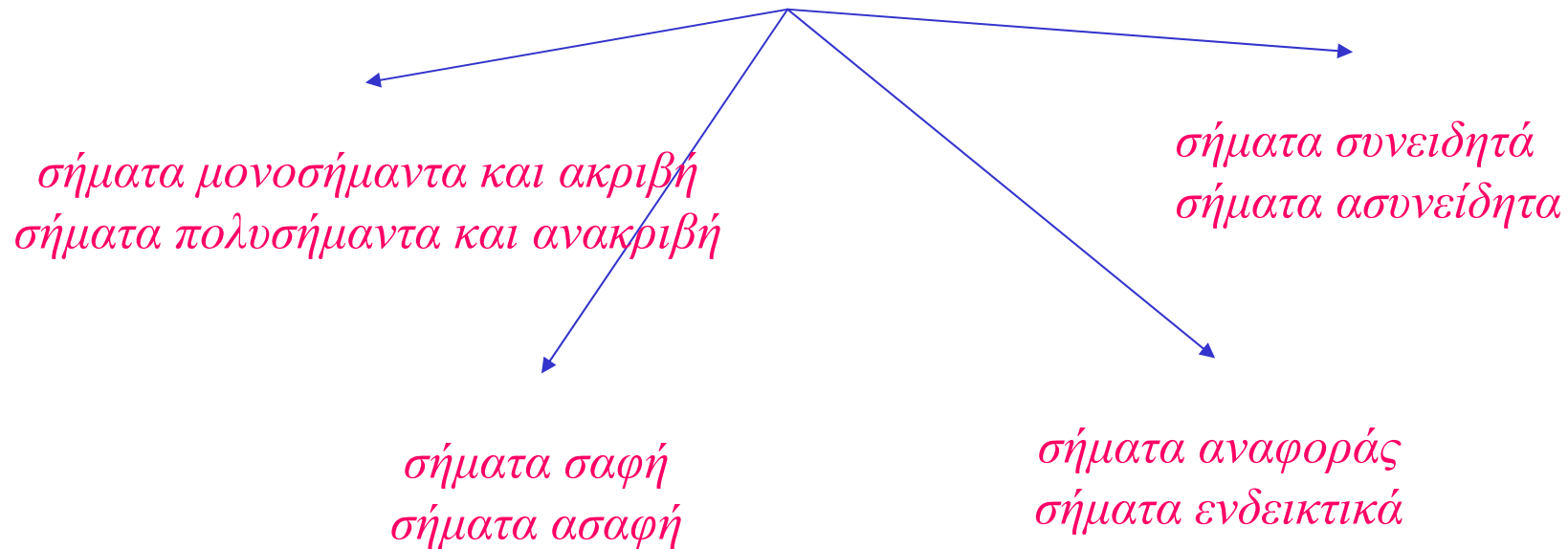
σαφές όχημα-σήμα
έχει ένα ερμηνεύον

ασαφές όχημα-σήμα
*έχει αρκετά
ερμηνεύοντα*

κωδικοποίηση σημάτων

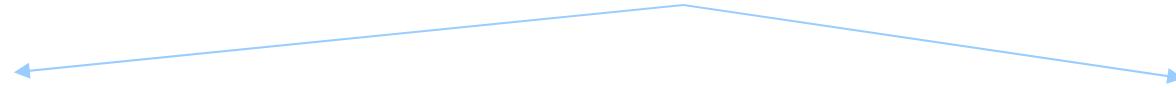
Η σχέση μεταξύ οχήματος σήματος και ερμηνεύοντος ορίζεται από έναν κώδικα
ο κώδικας μπορεί να είναι σαφής ή ασαφής

κωδικοποίηση: συμφωνία μεταξύ των χρηστών ενός σήματος που αναγνωρίζουν τη
σχέση μεταξύ οχήματος σήματος και ερμηνεύοντος και τη σέβονται
η κωδικοποίηση χαρακτηρίζεται από βαθμό ακρίβειας και σαφήνειας

Τα χαρτογραφικά σύμβολα τι σήματα είναι;

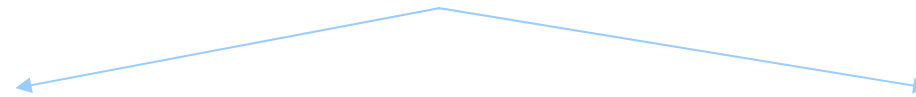
Όλοι οι κώδικες είναι πολυσημικοί (άποψη σημειολόγων)
(δυο ή περισσότερα επίπεδα έννοιας)

1ο επίπεδο:
πρωταρχικό, συνειδητό, σαφές
«η αναφορά του σήματος»
εκφράζει την πρόθεση της έννοιας

2ο επίπεδο:
δευτερεύον, ασυνείδητο, ασαφές
«η συνδήλωση του σήματος»
εκφράζει την επέκταση της έννοιας

ΟΠΤΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

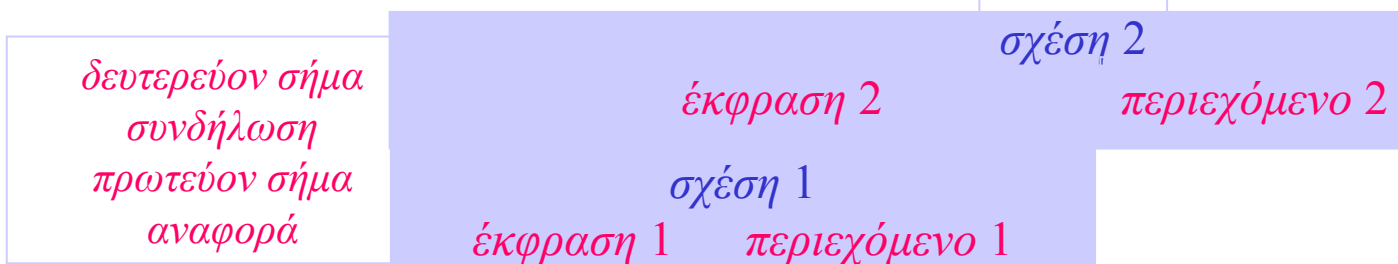

κυριολεκτικές

«δείχνουν τι είναι τα πράγματα»
(αναφορικές)

συμβολικές

«αντικαθιστούν τα πράγματα»
(συνδηλωτικές)

Τυπολογία συνδηλώσεων του Eco

1. Συνδήλωση της εξ' ορισμού σημασίας
2. Συνδηλώσεις των συνιστωσών στοιχείων
3. Ιδεολογική συνδήλωση
4. Συναισθηματική συνδήλωση
5. Συνδηλώσεις που προκύπτουν από υποδηλούμενα
6. Συνδηλώσεις από ενδοσημειωτική μετάφραση
7. Συνδηλώσεις ρητορικών εικόνων (π.χ. μεταφορές)
8. Συνδηλώσεις ρητορικές -μορφοποιημένες
9. Σφαιρικές αξιολογικές συνδηλώσεις

Ανεξάρτητα του βαθμού ακρίβειας ή επιπέδων συμβατικής σχέσης του οχήματος-σήματος και του ερμηνευτή, η σχέση είναι ή **αυθαίρετη** ή **υποκινούμενη**

π.χ. αφαιρετικά σύμβολα

π.χ. εικονογραφικά σύμβολα

Τυπολογία κατανόησης ή τρόπος λειτουργίας σημάτων

Θεμελιακή αρχή λειτουργίας σήματος:

η αναγνώριση της συγκεκριμένης κατηγορίας που ανήκει το όχημα-σήμα, η εξαγωγή συμπεράσματος ότι η ενδεικνυόμενη οντότητα ανήκει σε μια συγκεκριμένη τάξη

Δυνατότητες κατανόησης:

- απόλυτη επιτυχία*
- μερική αποτυχία*
- πλήρης αποτυχία*
- αποτυχία λόγω παραγόντων που οφείλονται σε καταστάσεις*

η φύση των συστημάτων των σημάτων

Οι διαστάσεις της σημειολογίας

